

HRVATSKA KOMORA ZDRAVSTVENIH RADNIKA

P.P. 191, 10 000 Zagreb ♦ Fax: +385 1 7980 350 ♦ E-mail: hkzr@hkzr.hr ♦ URL: www.hkzr.hr ♦ OIB: 06195840134

Klasa: 025-01/22-02/06

Ur.Broj: 351/02-22-4

Zagreb, 05.10.2022.

Na temelju članka 77. Zakona o djelatnostima u zdravstvu i članaka 9. i 21. Statuta Hrvatske komore zdravstvenih radnika, Vijeće Hrvatske komore zdravstvenih radnika je dana 5. listopada 2022. godine donijelo

KODEKS ETIKE I DEONTOLOGIJE RADNIH TERAPEUTA

Članak 1.

Opće odredbe

Kodeks etike i deontologije radnih terapeuta (u nastavku teksta: Kodeks) sadrži sustav vrijednosti i pravila profesionalnog ponašanja kojih su se radni terapeuti dužni pridržavati u svom profesionalnom radu. Kodeks je osmišljen kao skup principa primjenjivih na sve radne terapeute, uključujući i studente radne terapije.

Izrazi koji se koriste u ovom dokumentu, a koji imaju rodno značenje, bez obzira jesu li korišteni u ženskom ili muškom rodu, obuhvaćaju na jednak način ženski i muški rod.

Cilj Kodeksa je:

- Prepoznati i definirati temeljna etička načela i norme koji stvaraju okosnicu radnoterapijske prakse.
- Poticati etičko promišljanje i ponašanje među radnim terapeutima, praktičarima i teoretičarima, te studentima radne terapije.
- Razjasniti etička ponašanja koja korisnik, grupa, zajednica i društvo mogu očekivati od radnog terapeuta i/ili studenta radne terapije.
- Promicati primjenu etičkog razmišljanja i ponašanja u svakodnevnoj praksi.

Svrha izrade i primjene Kodeksa je:

- Postaviti temeljne principe etičkog ponašanja te osigurati upute radnim terapeutima i studentima radne terapije za provođenje djelatnosti radne terapije u skladu s postavljenim etičkim normama i pravilima.
- Odrediti razinu odgovornosti u provođenju djelatnosti radne terapije u skladu s postavljenim etičkim normama i pravilima.
- Svaka aktivnost koja je u suprotnosti sa svrhom i namjerom ovog dokumenta, smatrat će se neetičnom.
- Povjerenstvo za etiku i deontologiju Strukovnog razreda za djelatnost radne terapije odgovorno je za sastavljanje, obnavljanje i objašnjavanje bilo kakve nejasnoće vezane za primjenu i interpretaciju Kodeksa.
- Radni terapeuti se u provođenju djelatnosti radne terapije trebaju pridržavati Zakona o djelatnostima u zdravstvu, propisa koje donosi Hrvatska komora zdravstvenih radnika, te ostalih zakonskih odredbi i pozitivnih propisa u Republici Hrvatskoj.

Članak 2.

Temeljna načela

Radni terapeut ima osobnu odgovornost ponašati se u skladu s najvišim etičkim standardima. Također, dužnost mu je poticati etično ponašanje kod studenata, suradnika i kolega.

Temeljna vrijednost u radnoj terapiji je participacija u aktivnostima svakodnevnog života koje imaju smisao za osobu i koje doprinose njenoj dobrobiti. Ova pretpostavka podrazumijeva da kvaliteta života uključuje aktivno sudjelovanje u željenim aktivnostima, odnosno da je život koji je obilježen pasivnošću i društvenom isključenošću nepotpun i nema obilježja zdravlja.

Cilj radnoterapijskog procesa je pomoći osobi da sudjeluje u svakodnevnim aktivnostima koje za nju imaju značenje te postići ravnotežu između osobe, njenih aktivnosti i okoline.

Autonomija osobe: U skladu s kompetencijama stečenim procesom obrazovanja, radni terapeut samostalno donosi odluke iz područja djelatnosti radne terapije, uvažavajući pritom mišljenje i odluke svojih korisnika.

Načelo neškodljivosti: Radni terapeut ima obvezu osigurati razumne mjere opreza kako bi se izbjegle okolnosti u kojima može doći do narušavanja zdravlja, integriteta pojedinca ili dobrobiti korisnika.

Jednakost i pravednost: Načelo društvene pravednosti podupire koncept postizanja jednakosti i pravednosti u svakom aspektu društva. Radni terapeuti postupaju nepristrano i pravično u skladu s uvjerenjem da svaki korisnik ima jednaka ljudska prava i pravo na jednake mogućnosti. Sve osobe koje traže usluge radnog terapeuta imaju pravo na to, bez obzira na dob, spol, rasu, nacionalnost, vjersko opredjeljenje, etničku pripadnost, spolnu orijentaciju, zdravstveni i funkcionalni status, političku orijentaciju te druge razlike i posebnosti.

Dobrotvornost: Cilj djelovanja radnog terapeuta mora težiti postizanju dobrobiti. Njegova odgovornost je da u skladu s mogućnostima i resursima osigura najbolju uslugu za korisnika, optimizirajući njegovo zdravlje, dobrobit i sigurnost.

Radni terapeut su u svojem djelovanju dužni pružiti najbolje i najprihvatljivije rješenje za korisnika kako bi se postigli zajednički ciljevi.

Integritet: Profesionalni integritet radnog terapeuta uključuje stručnost, vjerodostojnost i povjerljivost:

Radni terapeut ima obvezu planirati i sudjelovati u kontinuiranom stručnom razvoju, kako bi unapređivali i razvijali stručna znanja i vještine.

Radni terapeut u provođenju svoje djelatnosti mora biti vjerodostojan, odnosno točno informirati korisnika o prirodi usluge koju mu pruža kao i pripadajuće vremenske i financijske troškove.

Radni terapeut moraj uvažavati privatnost osobe, zaštititi je tijekom obrade osobnih podataka i aktivnosti u skladu s pozitivnim zakonskim propisima, odnosno ne smije otkrivati informacije o korisniku trećim osobama bez njegove dozvole ili prethodnog znanja, osim u slučajevima kada je to propisano posebnim aktima.

Članak 3.

Pružanje radnoterapijskih usluga

Usmjerenost na svakodnevne aktivnosti (okupacije)

Radno terapijska praksa se treba usmjeriti na omogućavanje pojedincima, grupama i zajednicama da utječu na osobne faktore, aspekt aktivnosti (okupacija) i okoline, ili kombinaciju navedenog, kako bi poboljšali sudjelovanje i uključenost u značajne svakodnevne aktivnosti.

Uključivanje u radnu terapiju treba biti temeljeno na potrebama za uključenosti i sudjelovanjem u svakodnevnim aktivnostima (okupacijama) pojedinca, grupa ili zajednice.

Procjena, intervencija, ishodi i dokumentacija trebaju biti usmjerene na izvođenje svakodnevnih aktivnosti, uključenost i sudjelovanje u životnim ulogama.

Radnoterapijski proces

Radni terapeut treba jasno definirati postupke i kriterije za pružanje usluga te ih pritom pridržavati.

Radni terapeut treba pratiti i pridržavati se standarda i propisa koje propisuje nadležna komora.

Radni terapeut ima pravo odbiti pružanje svake intervencije za koju smatra da bi bila štetna za korisnika ili da nije klinički opravdana, čak i ako drugi stručnjaci zahtijevaju njenu primjenu.

Radni terapeut u provođenju intervencije treba biti usmjeren na praksu koja je utemeljena na dokazima i primjerima dobre prakse, kao i pratiti trenutne upute, smjernice i istraživanja.

Vođenje dokumentacije

Vođenje dokumentacije je važno za pružanje kvalitetne i sigurne usluge. Neophodno je osigurati pisanu i/ili elektroničku evidenciju o svim provedenim postupcima s korisnikom, za njega ili na bilo koji način povezano s njim. Potrebno je osigurati ispunjavanje svih zakonskih

propisa koji se odnose na odgovarajuću razmjenu i povjerljivost podataka te njihovo arhiviranje.

Radni terapeut i nadležna ustanova dužni su čuvati dokumentaciju minimalno pet godina sukladno Zakonu o podacima i informacijama u zdravstvu (NN 14/19).

Članak 4.

Odgovornost radnog terapeuta

4.1 Odgovornost prema korisniku radnoterapijskih usluga

Radni terapeut djeluje u partnerskom odnosu s pojedincem, grupom i/ili zajednicom s ciljem njihovog uključivanja i sudjelovanja u svrsishodnim svakodnevnim aktivnostima te promicanja zdravlja, prevencije bolesti, te uspostavljanja, obnavljanja, održavanja i /ili modificiranja izvedbe svakodnevnih aktivnosti.

Svaki korisnik ima pravo na uslugu visoke kvalitete, informaciju, informirani pristanak, povjerljivost, pristup vlastitim podacima, savjetovanje te izabrati tko ima pravo na informacije o njegovom zdravstvenom stanju i funkcionalnom statusu.

Radni terapeut treba korisniku osigurati dostatne informacije o radnoterapijskim postupcima kako bi mogao donijeti odluku o sudjelovanju u njima.

Poštivanje prava korisnika na samoodlučivanje podrazumijeva korisnikovo pravo na sudjelovanje u donošenju odluka o tretmanu, pravo na drugo mišljenje i pravo na prestanak terapije.

Iako su odluke korisnika ponekad u suprotnosti s profesionalnim mišljenjem, njih treba uvažavati u skladu s pozitivnim zakonskim aktima.

Korisnik treba biti upoznat s mogućnostima odbijanja intervencije, što treba uvažiti i dokumentirati.

Kada korisnik sudjeluje u istraživanjima i/ili edukacijskim aktivnostima, potrebno je osigurati njegovu pismenu suglasnost te ga upoznati sa svim potencijalnim rizicima i ishodima.

Korisnik može odbiti sudjelovanje u istraživanjima i edukacijskim aktivnostima, bez ikakvih posljedica vezanih uz uslugu koju mu radni terapeut pruža.

Svaki korisnik je jedinstven te je svaki plan rada vezan za njegove probleme i izazove potrebno napraviti u suradnji s njim. Prilikom određivanja terapijskog procesa, radni terapeut treba uvažavati korisnikovu ravnopravnost i autonomiju.

Radni terapeut je dužan osigurati čuvanje povjerljivih informacija i podataka o korisniku. Takve podatke daje samo s njegovim dopuštenjem (dokumentirano).

Sve zapise o korisniku radni terapeut treba pohraniti u pisanom i/ili digitalnom obliku. Mogu biti dostupni samo osobama koje imaju legitimno pravo uvida.

Zapisi o korisniku trebaju sadržavati objektivne podatke temeljene na stručnoj procjeni.

Razgovor o korisniku treba se provoditi na za to predviđenim mjestima i na primjeren način, kako bi se zaštitilo njegovo pravo na povjerljivost i privatnost.

Radni terapeut ne smije svojim ponašanjem namjerno uzrokovati ili potencirati korisnikove mentalne ili tjelesne probleme.

Radni terapeut ne smije fizički, psihički, emocionalno, socijalno, financijski ili na bilo koji drugi način iskoristiti korisnika, te se ne smije upuštati ni u kakve intimne odnose .

Radni terapeut u svrhu povlaštenog tretmana ne smije primiti od korisnika zaloge kao što su darovi, financijska sredstva i sl.

Radni terapeut se ne smije upuštati u osobne ili obiteljske probleme korisnika, niti pokušati utjecati na njega izvan onoga što uključuju radnoterapijski postupci.

Ukoliko korisnik svjesno odbija stručne preporuke radnog terapeuta ili se svjesno ponaša nedolično, uvredljivo ili prijeteći, radnom terapeutu je iznimno dopušteno odbiti daljnje pružanje usluga, pod uvjetom da korisnika uputi drugom stručnjaku ili ustanovi.

Radni terapeut treba intervenirati kod nadležne osobe ukoliko primijeti nanošenje nepotrebne boli, nevolje ili nerazumno ponašanje prema korisniku od strane kolega.

Prilikom radnoterapijskog procesa radni terapeut treba koristiti primjerenu opremu i paziti na sadržajne mjere opreza. Ničim ne smije ugroziti korisnikovu sigurnost i zdravlje.

4.2 Odgovornost prema bližoj rodbini ili drugoj značajnoj osoba korisnika

Radni terapeut dužan je uvažavati bližu rodbinu korisnika ili drugu značajnu osobu.

Radni terapeut mora informirati bližnje ili drugu značajnu osobu ukoliko to oni zatraže, a korisnik daje pristanak na to.

Ukoliko se relevantne informacije ne mogu prenijeti korisniku, radni terapeut o tome treba obavijestiti užeg člana obitelji ili zakonskog zastupnika/skrbnika.

Radni terapeut treba pružiti mogućnost bližoj rodbini i drugoj značajnoj osobi sudjelovanje za vrijeme provođenja terapije kada oni izraze želju za tim, a korisnik da pristanak.

4.3 Odgovornost prema zajednici/društvu

Radni terapeut dužan je, osim prema korisnicima, pridržavati se etičkih normi i prema društvenim grupama, zajednici i društvu u cjelini.

Radni terapeut treba davati točne informacije o radnoj terapiji kao djelatnosti, kao i o uslugama koje radni terapeuti pružaju.

Radni terapeut je dužan istinito informirati javnost o prirodi svojih usluga kako bi potencijalni korisnici mogli donijeti odluku o sudjelovanju.

Radni terapeut treba djelovati u skladu s lokalnim, regionalnim, nacionalnim i međunarodnim Zakonima, propisima i standardima prakse te biti svjestan da njihovo nepoznavanje nije izgovor za nezakonito djelovanje.

Radni terapeut treba upozoravati i djelovati u smjeru osiguravanja pristupačnosti okoline, te promoviranja jednakosti i prava osobe da sudjeluje u aktivnostima koje doprinose zdravlju i dobrobiti (okupacijska pravednost).

Radni terapeut treba surađivati s članovima zajednice i sudjelovati u programima edukacije s ciljem promocije zdravlja i kvalitete življenja, poticanjem aktivnog sudjelovanja u smislenim aktivnostima, odnosno dati doprinos razvoju kvalitete zdravstvenih usluga u društvu.

4.4 Odgovornost prema kolegama i suradnicima

Radni terapeut treba objasniti područja svog profesionalnog djelovanja u odnosu na suradnike i druge stručnjake.

Radni terapeut treba uvažavati kompetencije, obveze i odgovornosti kolega i stručnjaka iz drugih područja.

Radni terapeut treba surađivati s drugim stručnjacima kako bi se postigli zajednički ciljevi na optimalan način.

Radni terapeut treba pružiti potporu kolegama i drugim stručnjacima, svojim znanjem i iskustvom, prema potrebi i kada je to moguće.

5.5 Odgovornost prema poslodavcu

Radni terapeut treba poštivati pravila poslodavca i pokazati odanost sve dok je to u skladu s profesionalnom etikom.

Radni terapeut treba ukazati poslodavcu na slučajeve u kojima su opća pravila poslodavca u suprotnosti s profesionalnom etikom radnog terapeuta.

Radni terapeut treba odgovorno koristiti imovinu poslodavca/ ustanove u kojoj radi.

Članak 5.

Profesionalno ponašanja i odgovornost prema radnoterapijskoj djelatnosti

Radni terapeut mora koristiti isključivo titulu/stručni naziv koji točno opisuju njegov profesionalni status.

Radni terapeut je obavezan obavljati posao za koji je obrazovan, ne smije preuzimati nikakve aktivnosti i zadatke izvan svojih stručnih kompetencija.

Radni terapeut se ne smije upuštati ni u kakve neprofesionalne i/ili nezakonite aktivnosti.

Međusobni odnosi radnog terapeuta i drugih stručnjaka trebaju biti zasnovani na timskoj suradnji, uvažavanju stručnog mišljenja, kolegijalnosti, odgovornosti, povjerenju, pristojnosti i strpljenju.

Članak 6.

Stručne kompetencije, cjeloživotno učenje i praksa utemeljena na dokazima

Radni terapeut treba pružati samo one usluge i koristiti one tehnike u radu za koje je kvalificiran svojim obrazovanjem i/ili iskustvom te koje su primjerene potrebama korisnika i uvjetima rada.

Radni terapeut treba postići i neprekidno održavati visoke standarde u svom stručnom znanju, vještinama i profesionalnom ponašanju.

Radni terapeut je dužan sudjelovati u kontinuiranom profesionalnom razvoju kroz različite oblike učenja i stručnog usavršavanja kako bi osigurao sigurnu, zakonitu i učinkovitu praksu koja je u skladu sa zakonskim propisima i standardima prakse.

Radni terapeut treba razvijati i koristiti praksu temeljenu na dokazima (eng. evidence based practice, EBP). Kao stručnjak koji koristi EBP, radni terapeut treba biti svjestan vrijednosti i važnosti istraživanja kao temelja za praksu utemeljenu na dokazima.

Radni terapeut je dužan ishoditi i posjedovati odobrenje za samostalan rad, odnosno licencu, te je istu dužan obnavljati prema važećem Pravilniku.

Članak 45. Zakona o djelatnostima u zdravstvu (NN 87/09) definira da pravo na obavljanje djelatnosti radne terapije ima stručni prvostupnik radne terapije koji je upisan u registar Hrvatske komore zdravstvenih radnika i koji ima odobrenje za samostalan rad.

Članak 7.

Sudjelovanje u istraživanjima i objavljivanje stručnih i znanstvenih radova

Radni terapeut angažiran u znanstvenom istraživanju treba se pridržavati etičkih normi, pravila i propisa koji su važeći za sva istraživanja u kojima sudjeluju ljudi.

Tijekom planiranja i provedbe istraživanja radni terapeut je dužan osigurati informirani pristanak osobe na sudjelovanje u istraživanju, povjerljivost podataka vezanih uz sudionike istraživanja, te sigurnost i dobrobit osobe.

Prilikom izvještavanja o rezultatima provedenih istraživanja u stručnim i/ili znanstvenim publikacijama, te prilikom objavljivanja drugih pismenih uradaka vezanih uz djelatnost radne terapije, radni terapeut je dužan osigurati poštivanje autorskih prava. Plagiranje je ekstremni oblik neetičnog odnosa prema tuđem radu.

Radni terapeut smije objavljivati isključivo vlastite autorske radove ili kao koautor, u slučajevima u kojima je dao svoj značajan doprinos, a ne kao odraz određene pozicije ili funkcije koju obnaša.

U slučaju objavljivanja fotografija ili video materijala korisnika na kojima je vidljivo korisnikovo lice ili druge identifikacijske specifičnosti, a u svrhu izrade brošura, web stranice,

prezentacija, stručnih izlaganja, ilustriranja knjiga, letaka, časopisa i sličnog, potrebno je tražiti pismeno odobrenje korisnika ili njegovog skrbnika.

U slučaju objavljivanja prikaza slučaja u kojem se opisuje korisnik i njegovo funkcioniranje, potrebno je zaštititi identitet korisnika, te tražiti pismeno odobrenje za korištenje podataka od korisnika ili njegovih skrbnika.

Članak 8.

Radni terapeut kao edukator

Kada je kao nastavnik uključen u obrazovni proces, ili u bilo koju vrstu edukacije, radni terapeut mora pružati točne i pouzdane informacije temeljene na stručnoj literaturi i saznanjima proizašlim iz prakse zasnovane na dokazima.

Radni terapeut koji sudjeluje u nastavi ili kao voditelj bilo koje vrste stručne edukacije, mora izbjegavati ponašanja kojima će zlorabiti svoj položaj ili na bilo koji način ugrožavati integritet i samopoštovanje studenta.

Radni terapeut ne smije podučavati korištenje specijaliziranih tehnika ili postupaka ukoliko sam ne posjeduje licencu koja ga ovlašćuje za navedeno. Pritom će podučavati samo one osobe koje imaju nužno temeljno obrazovanje, specijalizaciju, radno iskustvo ili neki drugi dokaz stručnosti.

Radni terapeut koji sudjeluje u profesionalnom ocjenjivanju kolega i drugim oblicima praktične evaluacije ne smije rezultate provedenih postupaka objaviti drugima, bez njihove dozvole.

Članak 9.

Rješavanje etičkih pitanja

Radni terapeut je dužan štiti ugled vlastite djelatnosti.

Radni terapeut ne smije diskreditirati struku bilo kojim oblicima verbalne ili pismene komunikacije (primjerice, formalni i neformalni skupovi, javni nastupi, časopisi, javna glasila, knjige, udžbenici, priručnici, letci, brošure, oglasi, Internet portali, društvene mreže, blogovi i slično).

Radni terapeut je dužan upozoriti na uočeno omalovažavanje Kodeksa od strane drugih kolega.

Svako uočeno kršenje Kodeksa kod kolega treba im biti izraženo uz diskreciju.

Ukoliko se dokazano kršenje Kodeksa ne može riješiti kolegijalno i neformalno, radni terapeut je dužan o istome obavijestiti nadležnu Komoru, koja treba poduzeti potrebne mjere.

Članak 10.

Završne odredbe

Radni terapeut se obvezuje na moralno i profesionalno ponašanje u svim situacijama.

Poštivanje odredaba ovog Kodeksa obvezno je za sve radne terapeute, kao i studente radne terapije.

Radni terapeut je dužan odbiti svaku radnju koja je u suprotnosti s ovim Kodeksom, a Hrvatska komora zdravstvenih radnika dužna mu je u tome pomoći svojim ugledom i pravnim sredstvima, ako se za to ukaže potreba.

Članak 11.

Ovaj Kodeks stupa na snagu danom objave na web stranici Hrvatske komore zdravstvenih radnika.

Stupanjem na snagu "Kodeksa etike i deontologije radnih terapeuta" prestaje se na članove SR DRT primjenjivati "Kodeks etike i deontologije djelatnosti sanitarnog inženjerstva, zdravstvene radiološko-tehnološke djelatnosti, djelatnosti radne terapije i medicinsko-laboratorijske djelatnosti (UrBroj:351-4/12-7-10, od dana 05.10.2012. godine).

Predsjednik Vijeća HKZR:
Matija Kranjčević, bacc.therap.occup., v.r.